

Politik med gode hensigter kan have utilsigtede konsekvenser

Børsen den 14 december 2023

En af de vigtigste opgaver for nationaløkonomer er at vurdere alle effekter af politiske tiltag, inklusive de såkaldt 'utilsigtede konsekvenser'. Det er også en af de mest upopulære. Ny forskning om forbud mod børnearbejde i internationale handelsaftaler understreger begge pointer: Regionale handelsaftaler, der forbyder børnearbejde, fører til stigninger i ulandes brug af børnearbejde.

Den nye forskning fra Ryan Abman, Clark Lundberg, John McLaren og Michele Ruta er udgivet af the National Bureau of Economic Research. Papiret, der undersøger effekterne af regionale handelsaftaler, er således fra øverste hylde. Man kan derfor ikke bare afvise dets kontroversielle konklusioner.

Det demonstrerer, at jo strammere kravene til regulering og evt. forbud mod børnearbejder er i nye regionale handelsaftaler, jo mere sandsynligt er det at børn under 14 år kommer til at arbejde mere.

Omvendt finder de fire forskere, at handelsaftaler uden forbud mod børnearbejde fører til tydelige fald i børnearbejde og gør det mere sandsynligt, at børnene også går i skole.

Som tilfældet er med mange utilsigtede konsekvenser, er de ofte klart forudsigelige, hvis man har lidt økonomisk indsigt. Liberaliserende handelsaftaler skaber for eksempel nye økonomiske muligheder for fattige mennesker, der i højere grad kan eksportere landbrugsvarer eller få arbejde i tekstilindustri og andet, når handelsmurene falder.

Frihandel gavner således ofte de fattigste mest, så de får bedre råd til at sende deres børn i skole i stedet for at lade dem arbejde i marken. Men forbud mod børnearbejde er ofte også forbud mod import af varer fra landbrug, hvor børnene hjælper til, som man gjorde i Danmark for 100 år siden.

Handelsaftaler med den type forbud rejser i virkeligheden nye handelsmure, der direkte skader de fattige mennesker i ulande, som vestlige eliter tror, de hjælper med lange, detaljerede aftaler.

Den nye forskning er et klart eksempel på utilsigtede konsekvenser, der rammer de fattigste, men man skal ikke lede længe for også at finde dem i dansk politik.

Reguleringen af det danske boligmarked, og ikke mindst huslejeregulering, har den konsekvens, at mange velstående, ældre mennesker sidder komfortabelt i store, billige lejligheder i København og Aarhus, mens unge familier kæmper med at finde små boliger uden for de store byer.

Et andet eksempel er visse EU-landes forsøg på at indføre en fælleseuropæisk mindsteløn.

Mens den bliver solgt som en hjælp til fattige i særligt Syd-og Centraleuropa, vil den føre til højere arbejdsløshed og effektivt virke som en handelsbarriere internt i det indre marked.

Disse og mange andre eksempler understreger vigtigheden af at vurdere de utilsigtede konsekvenser. Velment politik kan hurtigt føre til skader, som uden uafhængig analyse bliver usynlige bag en mur af politiske hensigter.

Christian Bjørnskov